

SAJUNGOS IŠLAIDOS

Biudžeto išlaidas bendrai tvirtina Taryba ir Parlamentas. Metinis ES biudžetas turi atitikti pagal daugiametę finansinę programą (DFP) skirtingoms programoms ir politikos sritims, pavyzdžiui, sanglaudos, žemės ūkio ar užsienio reikalų sritims, numatytas viršutines ribas. Lankstumo priemonėmis užtikrinama, kad ES galėtų reaguoti, kai atsiranda nenumatytų poreikių. Finansinių priemonių naudojimas, naudojant ES lėšas, sukuria sverto poveikį.

TEISINIS PAGRINDAS

- Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 310–325 ir 352 straipsniai ir Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 106a, 171–182 ir 203 straipsniai;
- 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002^[1];
- 2013 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 1311/2013, kuriuo nustatoma 2014–2020 m. daugiametė finansinė programa^[2];
- 2013 m. gruodžio 2 d. Tarpinstitucinis Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos susitarimas dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo^[3].

TIKSLAS

Finansuoti Europos Sąjungos politiką laikantis biudžetinės drausmės, nustatytų taisyklių ir procedūrų.

PAGRINDINIAI PRINCIPAI

Remiantis Reglamento dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 6–35 straipsniais, Bendrijos biudžetui taikomi devyni bendrieji principai: vieningumo, biudžeto tikslumo, metinio periodiškumo, subalansuotumo, apskaitos vieneto (euro), universalumo, konkretumo (visi asignavimai paskirstomi konkrečioms išlaidų rūšims), patikimo finansų valdymo ir skaidrumo.

Metinio periodiškumo principas turi būti suderintas su būtinybe vykdyti daugiametę veiklą, kurios svarba biudžete padidėjo. Todėl biudžetą sudaro diferencijuotieji asignavimai, susidedantys iš:

- išpareigojimų asignavimų, apimančių visas einamųjų finansinių metų teisinių išpareigojimų, prisiimtų dėl daugiau kaip vienerius metus trunkančios veiklos, išlaidas;

[1]OL L 298, 2012 10 26, p. 1.

[2]OL L 347, 2013 12 20, p. 884.

[3]OL C 373, 2013 12 20, p. 1.

- mokėjimų asignavimų, apimančių išlaidas, susijusias su einamųjų finansinių metų arba ankstesnių finansinių metų įsipareigojimų įvykdymu.

Vieningumo principo taip pat nėra visapusiškai laikomasi, nes, pavyzdžiui, Europos plėtros fondo (EPF [5.3.1](#)) asignavimai neįtraukti į biudžetą. Tačiau Parlamentui primygtinai reikalaujant, 2013 m. gruodžio mėn. Tarpinstituciniame susitarime dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo nustatyta, kad Komisija parengia metinę ataskaitą, kurioje pateikiama įvairių Sąjungos veiklos sričių, nepaisant to, ar jos finansuojamos iš ES biudžeto, ar į ES biudžetą nėra įtrauktos, pasekmių finansams ir biudžetui apžvalga. Šioje ataskaitoje pateikiama informacija apie EPF, įvairių skolinimo ir skolinimosi veiklą, įskaitant Europos stabilumo mechanizmą (ESM) ir Europos finansinio stabilumo fondą ([2.6.8](#)), ir Sąjungos išorės veiksmų patikos fondus, kurių svarba išaugo dėl migracijos padidėjimo.

BIUDŽETO STRUKTŪRA PAGAL ASIGNAVIMŲ POBŪDĮ

1. Veiklos išlaidos / administracinės išlaidos / atskirų veiklos sričių biudžetai

Bendrajį biudžetą sudaro dešimt skirsnių – po vieną kiekvienai institucijai. Nors kitų institucijų skirsnius daugiausia sudaro administracinės išlaidos, Komisijos skirsnį (III skirsnis) sudaro veiklos išlaidos, skirtos veiksams bei programoms finansuoti, ir joms įgyvendinti numatytos administracinės išlaidos (techninė pagalba, agentūros, žmogiškieji ištekliai). 2018 m. bendros administracinės išlaidos sudaro 6,04 proc. viso biudžeto – jis siekia 160 113,5 mln. EUR.

Komisija naudoja biudžeto nomenklatūrą, kurioje ištekliai pateikiami pagal politikos ir veiklos sritis, – tokiu būdu lengviau įvertinti kiekvienos ES politikos srities išlaidas ir veiksmingumą (veikla grindžiamo biudžeto sudarymas).

2. Daugiametė finansinė programa (DFP) ([1.4.3](#))

Nuo 1988 m. Bendrijos / ES išlaidos įrašomos į daugiametę programą, kurioje biudžetas suskirstytas į atskiras išlaidų kategorijas, atitinkančias įvairias politikos sritis, kiekvienai jų nustatant viršutines išlaidų ribas, atitinkančias pagrindinius biudžeto prioritetus tam tikru laikotarpiu. Pirmasis programavimo laikotarpis truko penkerius metus; kitų laikotarpių (taip pat ir dabartinio) trukmė – septyneri metai. Metinis biudžetas sudaromas laikantis daugiametėje finansinėje programoje nustatytų ribų.

Žemės ūkio ir kaimo politikai ir toliau skiriama didžiausia biudžeto asignavimų dalis, po jos eina regioninė politika. Toliau pateikiamoje lentelėje nurodomas 2018 m. biudžeto paskirstymas pagal politikos sritis, kaip apibrėžta pagal dabartinę 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą.

Patvirtintas 2018 m. biudžetas: įsipareigojimų
asignavimų paskirstymas pagal DFP kategorijas

DFP išlaidų kategorija	Mln. EUR	%
Konkurencingumas augimui ir užimtumui skatinti	22 001,5	13,7 %
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	55 532,2	34,7 %
Tvarus augimas. Gamtos ištekliai	59 285,3	37,0 %
Saugumas ir pilietybė	3 493,2	2,2 %
Europos vaidmuo pasaulyje	9 568,8	6,0 %
Administravimas	9 665,5	6,0 %
Kitos išlaidos	566,9	0,4 %

Iš viso	160 113,5	100,0 %
---------	-----------	---------

3. Lankstumo ir skubios pagalbos priemonės

Planuojant išlaidas, skiriamas ES politikai pagal daugiametes programas finansuoti, dalis ES biudžeto lėšų rezervuojamos, kad būtų galima reaguoti į netikėtas krizes ir situacijas. Šios specialios lankstumo priemonės gali būti naudojamos kilus ekonomikos krizėms (pvz., Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas), gaivalinėms nelaimėms (pvz., Solidarumo fondas), susidarius ekstremaliosioms humanitarinėms situacijoms (pvz., neatidėliotinos pagalbos rezervas) ar atsiradus kitų nenumatytų poreikių (pvz., lankstumo priemonė) ES valstybėse narėse, šalyse kandidatėse ar už ES ribų. Toks finansavimas sudaro sąlygas padengti šiuos išskirtinius finansinius poreikius, kurie paprastai viršija DFP viršutinės ribas.

SKOLINIMO VEIKLA IR FINANSINĖS PRIEMONĖS

Siekiant padidinti ES finansinės paramos, kaip finansinio sverto, pajėgumą, į daugelį ES programų integruotos nuosavo kapitalo arba rizikos kapitalo, garantijų ar kitų rizikos pasidalijimo formų finansinės priemonės.

Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė sukurta kaip 2010 m. gegužės 9 d. Tarybos patvirtinto priemonių paketo dalis, skirta sunkumų patiriančioms arba didelių sunkumų grėsmę patiriančioms valstybėms narėms. Ji skirta finansinei paramai ES biudžetu garantuojamų paskolų arba kredito linijos pavidalu teikti. Mokėjimų balanso priemonė leidžia teikti finansinę paramą valstybėms narėms, kurių valiuta ne euras ([2.6.8](#)). Be to, makrofinansinė parama paskolų arba dotacijų pavidalu gali būti teikiama ne ES šalims.

Nuo 1978 m. veiklos ir priemonių įvairovė labai padidėjo ir pastaruoju metu dar labiau padidinta, ypač panaudojant Europos strateginių investicijų fondą.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Prieš patvirtinant Lisabonos sutartį biudžeto išlaidos buvo skirstomos į privalomasias (jei jos susijusios su išipareigojimais pagal Sutartį ar pagal teisės aktus, priimtus pagal Sutartį) ir neprivalomasias. Dėl neprivalomųjų išlaidų galutinį sprendimą priimdavo Parlamentas, o dėl privalomųjų – Taryba. Parlamentas prieštaravo šiam skirstymui, nes buvo ribojami jo įgaliojimai. Pagal Lisabonos sutartį panaikinamas skirstymas į privalomasias ir neprivalomasias išlaidas ir Parlamentui su Taryba suteikiami bendri įgaliojimai dėl viso biudžeto. ([1.2.5](#))

Parlamentas reikalauja užtikrinti biudžeto skaidrumą ir tinkamą visos veiklos ir priemonių tikrinimą bei ragina, kad visos išlaidos ir įplaukos, atsirandančios dėl ES institucijų sprendimų arba jų vardu priimamų sprendimų, įskaitant skolinimąsi, skolinimą ir paskolų garantijas, būtų apibendrintos dokumente, kuris būtų kasmet pridedamas prie biudžeto projekto ir kuriame būtų pateikiama bendra ES veiklos pasekmių finansams ir biudžetui apžvalga.

Parlamento Biudžeto kontrolės komitetas kasmet rengia susitikimą su EIB ([1.3.15](#)), skirtą banko finansinei veiklai tikrinti, ir rengia metinę ataskaitą, kurioje vertinama ankstesnė EIB veikla ir rezultatai. Parlamento Biudžeto kontrolės komitetas ir Ekonomikos ir pinigų politikos komitetas neseniai susitarė rengti metinę ataskaitą, kurioje būtų vertinami dabartiniai ir būsimi EIB veiksmi. Šie komitetai paeiliui vykdys atsakingo komiteto pareigas. Parlamentas mano, kad finansinės priemonės gali būti naudingos didinant ES lėšų poveikį, tačiau pabrėžia, kad jos turi būti įgyvendinamos laikantis griežtų sąlygų, kad būtų išvengta biudžetui kylančių pavojų. Tuo tikslu į Finansinį reglamentą įtrauktos išsamios finansinių priemonių naudojimo taisyklės.

Vera Milićević
10/2018